

RUHNAMA'NIN KELİME KADROSU

Prof. Dr. Fatih KİRİŞÇİOĞLU

“Men Garaşsyzlyk alan günümüz şu günki Türkmenistan bilen Türkiye — iki döwlet, bir millet diýip yglan etdim. Sebäbi Oguz diýmek — türkmen diýmekdir, Oguz dili — türkmen dilidir, seljuk dili — türkmen dilidir, osman dili — türkmen dilidir, türk dili biraz üýtgän türkmen dilidir, dinimiz birdir, däbimiz birdir, ganymyz birdir. Biz türkmenler oňa guwanýarys. Türk doganlarymyza-da şony arzuw edýäris.”

(Bağımsızlığımızı ilan ettiğimiz gün “Türkmenistan ile Türkiye iki devlet bir millettir.” diye ifade ettim. Çünkü Oğuz bir anlamda Türkmen demektir. Oğuz dili, Türkmen dilidir. Selçuklu ve Osmanlı'nın dili de Türkmen dilidir. Günümüz Türkiye Türkçesi biraz farklılaşan Türkmen dilinden ibarettir. Dinimiz, kültürümüz, kanımız birdir. Biz Türkmenler bununla iftihar ediyor Türk kardeşlerimizden de bunu bekliyoruz.) (Saparmurat Türkmenbaşı)

Türkmenistan'ın merhum devlet başkanı Saparmurat Türkmenbaşı tarafından iki cilt halinde kaleme alınan Ruhnama adlı eserinde Türkmenlerin tarihi, devleti ve milleti ile ilgili önemli bilgiler ve Türkmen halkına bundan sonraki hayalarında düstur edinecekleri bazı nasihatler bulunmaktadır. Bu itibarla eser kaleme alınırken bazı kelimelerin dikkatlice seçildiği ve özel mânâlar ihtiva ettiğini düşünmekteyiz. Bu düşünceden hareketle daha çok kelime ihtiva ettiğini düşündüğümüz eserin II. cildi üzerinde bir kelime kadrosu araştırması yapmak ihtiyacını hissettik. Elbette II cilt hacmindeki geniş bir eserin kelime kadrosu üzerinde pek çok çalışma ve analiz yapmak, eserde geçen bütün kelimelerin gramatikal bir indeksini çıkarmak da mümkündür. Ama biz kuru, sadece kelime ve sayılardan mütüesekkil bir çalışma ortaya koymaktansa eseri üslubumuzca analiz etmeye çalıştık. Çalışmamızın sonuna da yaygın geçen kelimelerin alfabetik bir listesini ilâve ettik.

Eserin II. cildinde toplam 82.400 (seksen iki bin dört yüz) kelime bulunmaktadır ki, bu sayı yekun olarak ciddî bir sayıdır.

Ruhnama'nın kelime kadrosu incelendiğinde en çok kullanılan bol- (2582) ve et- (879) fiillerini saymazsak en fazla kullanılan isim adam (1117) ismidir. Bu da bize eserin insanı merkez olarak yazıldığını göstermektedir. Bununla bağlantılı olarak en yüksek sayıda kullanılan kelime halk (283) tır. Halkı ise, millet (127) ve millete âit anlamında millî (56) kelimeleri izlemektedir. Türkmenbaşı'nın halk ve milletten kasdı boy (127) lardan müteşekkil olan Türkmen (457) ler ve Oğuz (85) lardır. Milletin temel direği olan maşgala (115) ve aileyi teşkil eden ata/ ata-baba (170) , ayal (170), gız (308), ogul/oglan (449), çaga (292), dogan (195) , yaşulı (50) kelimeleri de ciddî bir yekun tutmaktadır. Türkmen aileleri oba (102) ve şehir (47) lerde erk (76), abadan (25) , azat (27) ve agzıbir (23) yaşamaktadırlar.

Türkmen boyları veya maşgalaları watan (268), adını verdikleri toprak (128) larda, yani Türkmenistan (485) dediğimiz ülkede döwlet (166) kurmuşlardır. Yâni, buraları yurt

(135) tutmuşlar, otag (13) kurmuşlardır. Bu yurdun yolbaşçı (17) ları ve beg (82) leri vardır. Bu topraklar , Göroglu (33), ve Magtumlulu (22) gibi batır (20) ları yetiştirmişlerdir.

Buraya kadarki kelimelerden bir değerlendirme yapmamız gerekirse şunu açık bir şekilde söyleyebiliriz ki, Türkmenbaşy'nın en önem verdiği hususlar yurdu ve milletidir.

Türkmenbaşy, yurdundaki bay (182) lıkları ve tebigat (97) ı da eserinde belirtmiştir .Bu zenginliklerin başında herhalde dünyaca meşhur Türkmen at (225) ları, birinci sırada yer almaktadır.Bunu Türkmenlerin en çok ihtiyaç duydukları suw (157) kelimesi izlemektedir..Bu kelimeleri dag (105), asman (38), derya (33), sehra (30),çöl (28), deñiz (16) kelimeleri takip etmektedir.

Türkmenbaşy'nın eserine ad verdiği ruh (529) kelimesi, inanç (52) la ilgili kelimelerin başını çekmektedir.Bunu Alla (238) izlemektedir.İnanç dünyasıyla ilgili diğer çok kullanılan kelimeler ise,yürek (190), can (184),edep (164), kalp (136), güzel (136),göwün (131), ahlak (115), mukaddes (67),ölüm (63) halal (60), haram (24), huday (86), mazar (26), kıyamet (15) ve pata (4) kelimeleridir.

Bir devlet adamı olarak Türkmenbaşy'nın milletin önemli değerlerinden dine ciddî bir önem verdiği görölmektedir.İnançlı ve ahlaklı bir toplum yapısı ortaya koymaya çalıştığı gözlenen Türkmenbaşy'nın bu çerçevede çok kullandığı söygi (264),şahsiyet (117), hakikat (91), arrassa (50), çın (56), eziz (103), gadır (30)/gımmat(173), hormat (48), kömek (47),mehir (63), mehriban (83), mert (92), minnet (24),mıhman (79), wepa (44), wezipe (21), yağşı (97), inam (56), yörelge (31) gibi söz ve sıfatlar bunun bir delilidir.Aslında bu kelimeler bütün dünya (427) nın ortak değerlerini temsil etmektedir.

Bir döwlet (166) adamının elbette durmuş (297) la ve yaşayışla (399) ilgili kelimeleri kullanması çok normaldir.Devletinın garaşsız (33) ve owadan (78) bir şekilde yaşaması ve geçmiş (43) ten aldığı miras (24) ı, gelecek (57) e taşınması belki de en arzu ettiği şeydi.Bunu da amal (109) a aşırnak için pek çok maslahat (21) ta bulunmuş ve kanun (53)/kada(62) lar düzenlemiştir.

Türkmenbaşy'nın eserinde fikir (202), ılım (66), bilim (44), pelsepe (42) ve sungat (60) a da önemli bir yer ayırdığını kelime kadrosuna bakarak söylemek mümkündür. Bu düşüncemizi okamak (239), düşünmek (179), bilmek (137), öwrenmek (108) , oylanmak (42) fiillerinin sık kullanılışı da desteklemektedir.Bu çerçevede kullanılan dil (299), edebi (226), mugallım (42), medeniyet (16) gibi kelimeler, onun gelecekteki nesillerin (40) yetişmesi için önerdiği hedeflerdir.Eserden edindiğimiz şahsî kanaaatimize göre bir ülkenin kalkınması ve gelecekteki dünya düzeninde güçlü bir şekilde yerini alması için kendi cemgiyetinin (56) tarihten gelen öz (665) dep (26) ve dessur(67) larından güyc (33) almak ve bu uğur (49) da buysançlı (31) ve payhaslı (58) bir şekilde işlemek (143) zerur (58) dur.

Sonuç olarak, şunu aydın bir şekilde söyleyebiliriz ki, hakikî bir devlet adamının ilk özelliği tarihî bilince sahip olmasıdır; çünkü bir topluluğu veya boyları millet yapan dep, dil, din gibi bütün kıymetlerin kökleri geçmiştedir.Geçmişle birlikte , milletin geçirdiği tarihî süreç sonucunda ortaya çıkan tecrübe paha biçilemeyecek kadar önemlidir. Topluluğu veya boyları millet yapan değerleri korumak, hem de geçmişteki olaylardan geleceği tayin etmek için ortaya sonuçlar ve vazifeler çıkarmak ve bunlardan yararlanmak, daha önemlisi bunu bir eser, bir kitap şeklinde sunmak her insanın yapmak ve miras bırakmak isteyeceği şeylerdir.Biz, Türkmenbaşy'nın böyle bir isteğin sonucunda bu eseri kaleme aldığını düşünüyor, Kendisine Allah'tan rahmet diliyoruz.

SIK GEÇEN KELİMLER

Abadan 25	bagt 194	dil 299
Abray 56	baha 70	dogan 195
Ad 822	bay 182	durmuş 297
Adalat 13	bakı 90	döre- 151
Adam 1117	başar- 125	döwlet 166
Adat 80	batır 20	döwr 79
Agzıbir 23	bedew 31	duşman 62
Ahlak 115	beg 82	duygu 49
Akıl 431	bercay 76	düşün- 179
Alım 64	bilim 44	et- 879
Alla 238	beyik 144	edep 390
Amal 109	bil- 137	erk 76
Anık 37	boy 127	gadım 78
Añlat- 31	bitewü 40	eziz 103
Añsat 22	bol- 2582	gadır 30
Arassa 50	buysan- (nç) 31	garaşsız 33
Arkalı 55	çağa 292	geçmiş 43
Asır 77	çın 56	gep 43
Asman 38	çöl 28	gelcek 57
At 225	dep 26	gerek 134
Ata (-baba) 170	dag 105	söz 309
Ayal 170	mehriban 83	orun 42
Aydiñ 34	deñiz 16	göroglu 33

Ayrul- 48	derya 33	göter- 66
Azat 27	dessur 67	göwn 131
Can 184	nahar 57	payhas 58
Cemgiyet 56	mıhman 79	pata 4
Ehmiyet 32	belent 115	dünya 427
Gıyz 308	mehir 63	oñat 61
Gözel 136	kitap 116	oglan 98
Gudrat 42	kök 31	ogul 351
Gummat 173	magtulgulı 22	oka- 239
Gutar- 51	kömek 47	oguz 85
Güyc 33	kıyamet 15	ocak 13
Hakikat 91	maslahat 21	otag 13
Halal 60	maşgala 115	owadan 78
Halk 283	mazar 26	owaz 34
Han 250	medeniyet 16	oylan- 42
Haram 24	mert 92	ölüm 63
Hesiyet 97	millet 127	ömür 197
Hezir 60	milli 56	ös- 22
Hormat 48	minnet 24	ösüş 42
Huday 86	miras 24	öwren- 108
İl (-gün/-halk) 123	mugallım 42	öwret- 13
İsle- 143	mukaddes 67	öy 159
İş 81	mümkin 68	öz 665
Kada 62	oba 102	ruh 529
Kalp 136	nebit 8	pelsepe 42

Kanun 53	netice 84	pikir 202
Kemil 181	nesil 40	patışa 38
Rusgad 34	wagt 170	zerar 58
Sehra 30	üytge-(şik) 34	Ulgam 46
Söweş 90	watan 268	Uruş 52
Söy- 50	wesiyet 14	
Söygi 264	wepa 44	
Söz 309	wezipe 21	
Sungat 60	yagday 47	
Suw 157	yagşı 97	
Süyci 35	yagı 29	
şahsiyet 117	yasa- 77	
şeher 47	yaşa-(yış) 399	
şert 123	yasulu 50	
Tapawut 32	yetir- 150	
Tebigat 97	yaz- 80	
Teze 85	yat 71	
Toprak 128	ılım 66	
Toy 135	ınan- 82	
Tör 33	ınam 56	
Tug 25	ınanç 52	
Tugra 14	yolbaşçı 17	
Türkmen 457	yörelge 31	
Türkmenistan 485	yurt 135	
Ugur 49	yürek 190	